

Anahronizem proti objektivnosti

»Katoliški glas« je v eni zadnjih številk spomnil na to, da je pred tridesetimi leti izbruhnila v Španiji državljanska vojna. K član-ku ne bi imeli ničesar pripomniti, če bi bil objektivni in bi bil avtor v njem stvarno analiziral socialne in politične vzroke te tragedije španskega naroda in drugih dveh narodov, ki živita v okviru španske države — katalonskega in baskovskega. Toda ker je vse drugo kot objektivni, zato mora vzbuditi v kritičnem in objektivnem bravcu upravičeno reakcijo.

Ne bomo trdili, da je miselnost, ki jo razodeva omenjeni članek, značilna za celotno pisanje »Katoliškega glasa« in za vse njegove sodelavce. Vendar je treba obžalovati, da ga je sploh objavil, ker gre za izraz miselnosti, ki je v današnjem času absolutno anahronistična, ker trdi in ponavlja stvari, ki so že davno razčiščene in jasne in glede katerih bi danes nikakor ne smelo priti več do polemike med katoličani.

Že takoj v drugem stavku je zapisal avtor članka hudo idejno zmoto, ko trdi, da je bila državljanska vojna v Španiji »vojna dveh svetov: krščanskega in marksističnega«. Zato da je bila »tudi ... tako krvava, tako dolgo-
gotrajna (trajala je skoro tri leta) in zahtevala toliko nedolžnih žrtev. Samo duhovnikov je bilo pomorjenih 17.000 ... Danes vemo, da je nastop generala Franca rešil Zaprado Evropo rdečega objema. Če je danes evropski zapad daleč proč od komunizma, ima pri tem nemale zasluge katoliška Španija, ki je krvavela zato, da drugim ni bilo treba okusiti komunističnih grozot.«

CERKEV NI VODILA VOJNE

Ne vemo točno, kaj je mislil avtor z besedama »krščanski nazor«. Najbrž ne Cerkev in ne nečesa, kar bi bilo identično z duhom katoliške Cerkve, kajti Cerkev pač ni vodila vojne v Španiji, kolikor nam je znano, razen če bi se bila istovetila z desettisoči marokanskih muslimanov, ki so se bojevali za generala Franca, in z nacističnimi in fašističnimi četami, katere sta Hitler in Mussolini poslala kot »prostovoljce« v Španijo, v moči celih divizij, kot je vsakomur znano, kdor je le malo seznanjen z zgodovino španske državljanske vojne. Vsekakor pa sta bila to čudna katoličana, ki sta se v Španiji borila za »krščanski nazor«, medtem ko sta istočasno, kot že prej in še pozneje, preganjala katoličane v svojih lastnih deželah. Najbrž še niso pomrli vsi primorski duhovniki, ki so o-
kusili preganjanje tako vnetega »katoličana«, kot je bil Mussolini, in tudi ne vsi primorski katoličani, ki so morali trpeti zaradi njega. Pa tudi v bivši Ljubljanski pokrajini je bilo precej slovenskih katoličanov, ki so

(Nadaljevanje na 3. strani)

NE DAJATI NETIVA KRIMINALCEM

Istega dne, to je v sredo, 3. t. m., ko so na Južnem Tirolskem pokopavali drugo žrtev terorističnega atentata v St. Martinu v zgornjem Gsiestu, so teroristi položili v sodno palačo v Bocnu dva kilograma težko bombo, ki za srečo ob eksploziji zaradi pozne ure ni povzročila človeških žrtev, temveč le gmotno škodo. Skoraj ob isti uri pa so teroristi vrgli drugo bombo proti vojaški obhodnici na železniški progi proti Brennerju, pet kilometrov severno od Bocna.

Kar se danes dogaja na Južnem Tirolskem, mora vsak demokratični in omikani človek najstrože obsojati, ker gre za kriminalna dejanja, ki ne morejo najti nikjer najmanjšega opravičila. Strogo je namreč treba ločiti tudi najostrejši, a vendar zakoniti in plemeniti boj narodne manjšine za priznanje in uveljavljanje njenih pravic, od podlega in zahrbtnega ubijanja pripadnikov varnostne ali finančne straže in uporabe kakršnihkoli drugih nasilnih sredstev.

Nikdar nismo niti podvomili, da bi teh stvari ne znali strogo ločiti južnotirolski vodilni politični krogi. To je prišlo do izraza tudi ob zadnjih tragičnih dogodkih tako z uradnimi izjavami boccenske pokrajinske vlade, v kateri imajo večino Južni Tirolci, kot z množično udeležbo južnotirolskega ljudstva pri pogrebih in s sodelovanjem tamkajšnjega ljudstva z organi javne varnosti pri iskanju atentatorjev. Tokrat ne more biti najmanjšega dvoma, da izvršuje teroristične atentate peščica, sicer dobro organiziranih in izvežbanih oseb, ki pa nimaio ničesar skupnega z južnotirolskim ljudstvom in njegovim političnim bojem. Te osebe pa gotovo uživajo moralno in gmotno podporo kake nacistične družine v Avstriji in Zahodni Nemčiji. V tej zvezi je na primer treba omeniti, kako je zelo značilno, da je nekaj dni po atentatu na tri finančne stražnike v St. Martinu bavarska televizija kazala intervju z dvema znanima teroristoma. Film je bil posnet na avstrijskem ozemlju. Zaradi tega je italijanska vlada vložila te dni protest pri zahodno-nemški in avstrijski vladi.

Glede na te krvave dogodke, ki ne nastajajo v neki od ljudi in Boga zapuščenih dežel, temveč v srcu omikane Evrope, v pravno in demokratično urejeni državi, se italijanska in tudi mednarodna javnost upravičeno sprašuje, ali res ni mogoče za vselej odpraviti vzroke, zaradi katerih prihaja na Južnem Tirolskem do takšnih tragedij. Tudi mi seveda odločno obsojamo teroristične napade, saj odklanjamo uporabo vseh nasilnih sredstev v političnem boju, vendar se moramo hkrati vprašati, zakaj in čemu odgovorni italijanski politični krogi tako dolgo odlašajo z dokončno re-

šitvijo odprtih manjšinskih vprašanj v Južnem Tirolu. Se pred sestavo sredinsko-leve vlade je namreč tedanji notranji minister Scelba ustanovil tako imenovano komisijo devetnajstih z nalogo, da temeljito prouči celotno vprašanje in predlaga vladi ter parlamentu ustrezno rešitev. Komisija je že zdavnaj opravila svoje delo in predložila svoje poročilo pristojnim oblastem, a do-
sled še nismo nikjer brali, da bi vlada ali parlament razpravljala in sklepala o tem dokumentu. Poročilo verjetno leži zaprašeno v predalu kakega ministrstva in se nihče nanj ne spomni. Namesto da bi se kočljivo notranje in zunanje politično vprašanje temeljito pretreslo, se njegova rešitev neupravičeno dolgo odlaga. Medtem v Južnem Tirolu mladi ljudje zgubljajo življenja! Prav to omahovanje, pridobivanje na času in nekakšna bojazen pred spopadom s kočljivimi problemi predstavljajo potuho za razne demagoge in zanesenjake, med katerimi dobre uspevajo tudi navadni kriminalci.

Južnotirolskega kot nobenega drugega političnega vprašanja ni mogoče trajno rešiti samo s policijskimi sredstvi, ampak le z odkritimi in poštenimi razgovori in pogajanji med vsemi prizadetimi strankami. Čim prej bo do takšnega dialoga prišlo, tem bolje bo za vse. Le na ta način bodo v kali zadušeni vsi poskusi kriminalcev, da bi še nadalje zahrbtno in podlo stregli po življenju mladih in nedolžnih ljudi.

NOV NAPAD NA TIROLSKEM

V torek se je vil po ulicah južnotirolske-
ga mesteca San Candido svečan pogreb finančnega stražnika Giuseppe D'Ignotija, ki je podlegel ranam po terorističnem napadu. Pogreba so se udeležili tudi predstavniki južnotirolske Ljudske stranke, vsi župani ter avstrijski železničarji in orožniki iz bližnjega Lienza.

Atentat je obsodila italijanska in mednarodna javnost in je bilo možno pričakovati, da se vsaj v bližnjem času ne bodo izvršili kaki teroristični podvigi. Toda še na dan pogreba sta počili dve bombi, ki sta spravili vse oblasti spet v alarmno stanje. Prva se je razletela v večernih urah v kraju Prato Isareo, na cesti, ki pelje proti Brennerju.

Ob istem času je eksplodirala druga bomba, ki je bila postavljena v drugem nadstropju sodne palače v Bocnu, in sicer v omaro v pisarni civilne preture.

V zvezi s temi atentati in z izjavami dveh znanih teroristov Burgerja in Kienesbergerja po Münchenskem radiu, da se bodo atentati še nadaljevali, je zunanji minister Fanfani podvzel diplomatske korake pri vladah na Dunaju in v Bonnu.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 7. avgusta ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: S pravljico okrog sveta; »Živa voda«, napisal Dušan Pertot; 11.50 Ringaraja za naše malčke; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.30 »Filumena Marturano«, drama v treh dejanjih, napisal Eduardo De Filippo, prevod Stojana Cigoja. Igra Radijski oder, režira Jože Peterlin; 17.00 Popoldanski ples; 18.00 Najlepše simfonije; 19.15 Nedeljski vestnik. Urednik: Ernest Zupancič; 19.30 Počitnice v Italiji; 20.30 Vokalne skladbe juljskih avtorjev: Zborovske skladbe Vasilija Mirka; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Nova glasba; 22.45 Antologija jazza.

♦ PONEDELJEK, 8. avgusta, ob 12.15 Počitniška srečanja, pripravil Saša Martelanc; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Znanje melodije; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Baročne skladbe; 18.55 Glasba za pihala, Igor Stuhec; Pièce za rog in klavir, Trois pièces za rog in klavir. Izvajata kornist Jože Falout in pianist Aci Bertonec; 19.15 Iz ženskih tednikov in revij; 19.30 Parada orkestrrov; 20.35 Zvoki ugašeni na temo; 21.00 Pietro Mascagni: »Lodoletta«, lirski drama v treh dejanjih; ♦ TOREK, 9. avgusta, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne; Lelja Rehar; »Najlepši stan je samski stan«; 12.25 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 18.30 Ustvarjanci moderne glasbe; 19.15 Spoznavajmo naravo, napisala Mara Kalan; 19.30 Slovenske zborovske skladbe; 21.00 Gore v slovenski literaturi: Janez Jalen: »Prvi zdravnikov srnjak«; 21.20 Iz niz »javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1965-66«; 22.45 Črni svet, jazzovska revija.

♦ SREDA, 10. avgusta, ob: 12.15 Turistični razgledi, pripravil Franc Orožen; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Bartókova komorna dela; 19.15 Sodobne bolerije: Gianfranco Garavaglia: »Nevrofiziološka osnova tesnobe«; 19.30 Motivi, ki so mladim všeči; 20.30 Glasbene razglednice; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru, približno ob 21.45, Obletnica meseca: »Od premirja v Krmini do dunajskega miru leta 1966«, pripravil Maks Sah; 22.40 Sentimentalne pesmi.

♦ ČETRTEK, 11. avgusta, ob: 12.00 Josip Jurčič: »Deseti brat«; (10) »Kvas doštudira in se poroči z Manico«, priredba Martina Jevnikarja. Igrajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 12.40 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistornik; 18.30 Slavnosti solisti: pianist Friedrich Gulda; 19.00 Zlata skrinjica. Otroške pesmi in skladbe, (Desa Kraševac); 19.40 Zbor »Antonio Illesberg«, vodi Lucio Gagliardi; 21.00 »Nekdo pri telefonu«, detektivka, napisal Roberto Cortese, prevedel Martin Jevnikar. Igra Radijski oder, režira Stana Kopitar; 21.45 Glasbena paleta; 23.00 Vokalna polifonija;

♦ PETEK, 12. avgusta, ob: 12.15 Žena in dom, pripravila Jadviha Taljat; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasbeno potovanje po svetu; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Slovenski solisti; 18.55 Sergej Prokofjev: Zaljubljen v tri oranže, simfonična suita; 19.15 Umetnostne galerije v Italiji; 19.30 Sodobni motivi; 20.30 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršai; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Sindikati v moderni državi; Pietro Rescigno; (6) »Od druge polovice XIX. do pričetka XX. stoletja«; 22.15 Harmonija zvokov in glasov.

♦ SOBOTA, 13. avgusta, ob 12.15 Živalstvo Jadranskega morja: Tone Penko; »Morske gobes«; 13.30 Pesmi za poletje; 15.30 Poie mešani zbor slovenskega kulturnega društva iz Celovca, vodi Vladimir Prušnik; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.20 Marij Maver: »Srečanje«, delo, nagajeno na natečaju RAI Italijanske Radiotelevizije 1965 za izvirne slovenske novele; 16.35 Kraji in dežele v simfonični literaturi; 18.30 Panorama ameriške folklorne, pripravila Susy Rim: »Pesmi Indijancev«; 19.15 Počitniška srečanja, pripravila Saša Martelanc; 20.30 Teden v Italiji; 21.00 »Pogled nazaj«, radijska igra, napisal Roderick Wilkinson, prevedla Ada Pertot. Igra Radijski oder, režira Jože Peterlin; 21.25 Operetne melodije; 22.15 Pesem in ples.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Franciška 20 — telefon 29-477

Stane Kavčič o razmerah v Jugoslaviji

Slovenski parlament je nedavno ustanovil komisijo, ki bo preučila, kako reorganizirati Udbo (Upravo državne varnosti) v SR Sloveniji. Podobna komisija je bila ustanovljena tudi v zveznem parlamentu, pa tudi po drugih republikah. Ker je bila doslej Udba strogo centralizirana služba, bi se dalo po tem sklepati, da bo v veliki meri decentralizirana po republikah. Ni izključeno, da bo menjala tudi ime.

Medtem ko so v Srbiji odstavili že precejšnje število funkcionarjev Udbe in nastavili na njihova mesta razne politične funkcionarje, da bi tako zagotovili nadzorstvo partije in javnosti nad delovanjem te organizacije, pa iz Slovenije po samomoru Vladimira Kadunca ni bilo več slišati o kakih očitnejših spremembah v tem pogledu. Tudi to dokazuje, da sta imela Ranković in Stefanović glavna oporišča in izhodišča predvsem v Srbiji, kot je bilo poudarjeno že v zvezi s četrtim plenumom CK ZKJ na Brionih. Tudi na Hrvaškem je poteklo vse sorazmerno neopazno.

Sekretar centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, Stane Kavčič, ki je v idejnem pogledu eden izmed najnaprednejših in vodilnih predstavnikov slovenske partije, je napisal za 8-9. številko revije »Teorija in praksa« uvodnik, v katerem se ukvarja z vprašanji, ki se pojavljajo po četrtim plenumu. Besedilo govora je prinesel tudi ljubljanski dnevni tisk. Kavčič je v njem ponovno obsodil tisto, kar se je dogajalo do plenuma na Brionih v Udbi in kar je bilo tam razgaljeno. Kavčič pa je opozoril na to, da to ni bilo samo posledica nekih subjektivnih stališč in hotenj, ampak odraz zaostale miselnosti in nerazvitosti dela jugoslovanske družbe. Zapisal je med drugim:

ZAGOVARJATI SE BO MORAL PRED SODIŠČEM

Bivši podpredsednik avtonomne dežele doline Aosta, komunist Renato Strazza, se bo moral zagovarjati pred sodiščem, ker ni hotel sklicati med nedavno politično krizo v Dolini Aosta deželne sveta. Sodišče je izdalo proti njemu zaporno povelje. Obtožba, ki ga dolži kršitve pravic deželne zbornice, predvideva kazen, ki ne znaša manj kot deset let ječe. Bivši podpredsednik deželne vlade Doline Aosta je kriv po obtožnici ne le tega, da se ni hotel držati deželne statuta in se je branil sklicati deželni svet v predvidenem roku, ampak tudi tega, da je javno izjavil, da deželni svet ne bo več sklican. S tem je skušal povzročiti razpust deželne sveta po vladi in s tem nove volitve.

Zapornega povelja proti Renatu Strazzi pa doslej niso izvedli, kajti obtoženec že mnogo tednov ni več v Dolini Aosta. Kot se govori, se je zatekel v neko vzhodnoevropsko državo.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 7. avgusta, nedelja: Kajetan, Damir
- 8. avgusta, ponedeljek: Miran, Mirica
- 9. avgusta, torek: Janez, Roman
- 10. avgusta, sredo: Lovrenc, Zvezda
- 11. avgusta, četrtek: Aleksander, Suzana
- 12. avgusta, petek: Klara, Veselka
- 13. avgusta, sobota: Lilijana, Hipolit

»To, kar se lahko imenuje udbovsko in prisluškovalno početje in ki tudi zasluži vso potrebno pozornost, obsodbo in še druge ukrepe, je vendar v jedru posledica neke določene koncepcije (pojmovanja), namreč koncepcije, ki ni od včeraj in ki tudi ni samo plod nekih subjektivnih kombinacij in zamisli, temveč ima tudi svoje socialno-ekonomsko zaledje v relativni nerazvitosti in zaostalosti naše družbe. Zaradi ekonomskih, kulturnih, zgodovinskih in drugih razlik, v katerih žive v Jugoslaviji narodi in narodnosti ter delovni ljudje, tudi stopnja politične zavesti ni popolnoma enaka oziroma vedno in povsod istovetna. Raznolikosti so tu in normalna je, da imajo tudi svoj politični odraz in izraz. Vsi vemo, da so obstajala in da bodo še obstajala glede posameznih političnih rešitev, gospodarskih in državnih ukrepov različna mnenja. To je tako rekoč v nekem smislu neizgibno spricho heterogenosti in objektivnih nesorazmerij, s katerimi se še vedno srečujemo v vsakdanjem delovanju.«

Kavčič je potem naglasil, da vsaka taka konservativna težnja prej ali slej pride nazvokriž z osnovnimi zakonitostmi in razvojnimi težnjami jugoslovanske družbe. Tako se je zgodilo tudi z Rankovićem, ki ga Kavčič v svojem članku sicer izrecno ne imenuje.

—0—

CENTRALIZEM SE NITI V AFRIKI NE OBNESE

V Nigeriji je prišlo pretekle dni do novega upora in državnega prevrata, katerega žrtev je postal dosedanji diktator in vodja vojaške vlade generalni major Aguiyi-Ironsi. Ta se je, kot znano, polastil januarja vlade z vojaškim udarom in dal ubiti pri tem tri najvidnejše politike dotedanjega demokratičnega in federativnega sistema. Ironsi pa je uvedel strogo centralistični režim in hotel spojiti narode, ki sestavljajo Nigerijsko federacijo, v en sam umeten narod, vladan iz enega samega središča. Žrtev te centralizacije naj bi bili postali zlasti mohamedanski Hausa na severu države.

Že takrat je prišlo v deželi Haussov do uporov in nemirov. Zdaj pa so povzročile vojaške enote, v glavnem haussovske, nov državni udar, pri čemer so ujele generala Ironsija. Uporniki so ga najbrž ubili. Tako se širi po Nigeriji glas, ki ga nova vlada ni zanikala. Novo vlado vodi haussovski polkovnik Yakubu Gowon. Novi udar je obnovil — kot se zdi — prejšnje federativno in zdaj vlada po vsej državi mir. Očitno je, da tudi v Afriki ne bo možno umetno »zvarjati« novih narodov, mimo tistih, ki že obstajajo. Taki nerealistični poskusi bodo samo povzročali krvave nemire, upore in prevrate ter besna medsebojna nasprotja, ki bodo morda za desetletja in še več zakasnila normalni razvoj afriških držav. Vendar se zdi, da nekatere afriške voditelje v njihovem pohlepu po čimvečji, diktatorski oblasti zelo mikajo taki poskusi »zedinjevanja«, ki so povzročili krvave nemire tudi že v nekaterih drugih afriških državah. Afriške armade pa so za zdaj tudi še prešibke, da bi lahko ohranjevale take centralistične vojaške režime in diktature.

ANAHRONIZEM PROTI OBJEKTIVNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

morali med vojno veliko prestat od velikega branivca krščanskega nazora Mussolinija in njegovih fašistov in generalov. Nekateri so poslali — kot znano — tudi na drugi svet.

Pa tudi v Italiji sami je Mussolini vodil »katoliško« politiko na lasno pest, med drugim s tem, da je razpusil skoro vse katoliške organizacije, katoliške politike pa dal zapreti, kot npr. De Gasperi, ali pa so morali bežati v tujino, kot npr. Don Sturzo, ustanovitelj italijanske Ljudske (katoliške) stranke, prednice današnje Krščanske demokracije. Hitler pa je prav tako uničil stranko nemških katoličanov Zentrum, njen voditelj in bivši kancler Brüning je moral pobegniti v tujino. Mnogo drugih katoliških politikov kot tudi nemških duhovnikov in škofov, med njimi škof iz Paderborna, ki ga je papež Pavel VI. pred kratkim imenoval za kardinala, pa je moralo v KZ Dachau in v ječe. Na tisoče nemških katoličanov je moralo tudi na morišča in tudi med njimi so bili duhovniki. Kaj šele, če bi začeli naštevati, kaj so počeli hitlerjanski branivci »krščanskega nazora« v katoliških deželah Poljski, Češki, Sloveniji, Italiji, Franciji, Avstriji, med holandskimi katoličani, v Litvi itd.

BASKI IN KATALONCI NISO KATOLIČANI?

In ali morda katalonski in baskovski narod nista bila katoliška, pa ju je okrutnost generala Franca in njegovih zaveznikov najhujše zadela, četudi se je vsa katalonska in baskovska duhovščina enodušno postavila na stran svojih narodov v boju za njune pravice do avtonomnega narodnega življenja? Še vse do danes general Franco ne dopusti avtonomnega razvoja katalonskega in baskovskega naroda in literature. In zakaj naj bi bili baskovski in katalonski katoličani in duhovniki slabši katoličani kakor tisti katoliški Španci, ki so se borili na strani generala Franca? Resnica je, da sta obe strani počenjale okrutnosti, ki so zahtevale skupno milijon žrtev, toda prav zato je nemogoče trditi, da se je bil boj med »krščanskim« in »marksističnim« nazorom. Bil se je med španskim socialnim in političnim konservativizmom in centralizmom, s katerim se je iz določenih čustvenih in zgodovinskih razlogov povezal velik del španske cerkvene hierarhije, in med vsemi tistimi španskimi strujami, ki so zahtevale globoke politične in socialne reforme, za katere so videle jamstvo v republiki; pridružili pa so se jim Baski in Katalonci, ker so videli v republiki večje možnosti za uveljavljanje svojih narodnih pravic kakor v konservativni, avtoritativni in centralistični Španiji. Med temi strujami so imeli največjo vlogo komunisti in anarhisti, ker so bili najbolj učinkovito organizirani in so imeli v tem že dolgo tradicijo (razpolagali so s sindikati) in ker so dobivali največ pomoči iz tujine, medtem ko se je demokratični Zahod obotavljal podpreti španske demokrate v tem boju in jih je pustil na cedilu tudi takrat, ko sta Hitler in Mussolini že podprla Franca. Tako je omogočil Francovo zmago.

KAJ JE HOTEL Povedati KOCBEK

Toda proti Francu se niso borili samo komunisti in anarhisti, ampak tudi liberalno usmerjeni Španci, kakršen je sloviti filozof in pisatelj de Madariaga, ki še zdaj živi v begunstvu v Angliji in je znan po svojem

antikomunizmu. In med Francovimi nasprotniki so bili tudi mnogi v socialnem in političnem pogledu napredno usmerjeni španski in ne samo baskovski in katalonski katoličani.

Spričo takega pačenja stvarnosti v članku »Katoliškega glasa« seveda ni nič čudnega, če se na koncu obregne (kolikokrat že?) v Edvarda Kocbeka, češ da je zapisal, da »je bila vsega slabega v Španiji kriva katoliška hierarhija, komunisti pa idealni borci za novi red in nezmožni kakega zločina«. To je čisto enostavna laž, ker Kocbek tega ni napisal in bi tudi ne bil mogel tako napisati, ker je to preveč naivno. Kocbek je hotel čisto enostavno povedati to, da je krivda visoke španske cerkvene hierarhije v tem, da interese Cerkve povezuje z usodo konservativnega in nazadnjaškega, skoro fevdalnega reda na Španskem in da se ne zaveda novih nujnosti časa. Morda so te besede zvenele tedaj drzno, danes pa jih lahko beremo v kateremkoli katoliškem listu v Evropi in slišati jih je bilo nič kolikokrat tudi med drugim v vatikanskim cerkvenim koncilom. S svojim »Premišljevanjem o Španiji« je podal Kocbek za tisti čas kar najbolj točno diagnozo španskih razmer in tista diagnoza je še danes v marsičem veljavna. Španska katoliška mladina sama (in mnogi mlajši duhovniki) se zavedajo nujnosti socialnih in političnih reform in nočejo več prevzemati odgovornosti za »katoliški nazor«, kot ga zastopajo nekateri visoki španski cerkveni hierarhi (a ne več vsi).

KOCBEK NI »POZABLJEN«

Dejstvo je, da če bi se bila Španija pravočasno odprla novemu razvoju v Evropi in reformam, bi ji bila prihranjena državljanska vojna, kakor bi v Jugoslaviji nikdar ne bilo prišlo niti do diktatur, niti do tako klavnega propada predvojnega državnega sistema in do medsebojnega klanja, če bi bile predvojne vlade pravočasno rešile politične probleme in vodile boljšo gospodarsko politiko ter odpravljale revščino in nazadnjaštvo. Vsekakor ni bil Kocbek tisti, ki je »s svojim člankom... prinesel razdor v katoliške kroge in premnogim mladim ljudem odprl pot v komunistične vrste«. To je obrekovanje, izraz divjege, katoličana nevrednega sovraštva. Kocbek kot svoboden človek in tudi kot katoličan je imel pravico zapisati, kar je zapisal, ker tega mu nihče ni mogel braniti. Zapisal je tisto, o čemer je bil po svoji vesti prepričan, da je res, in da je opozoril s tem na nek realni problem. Tisti, ki so ga besno obsojali takrat, kot ga obsojajo in bla-

tijo še danes, pa njegovemu pisanju niso zoperstavili stvarnih argumentov, ampak samo obrekovanje. Zasovražili so ga, ker je motil njihove iluzije in ker njegovo pisanje ni bilo v skladu z njihovim pojmovanjem stvarnosti. Da je bilo tisto pojmovanje zgrešeno, je kmalu pokazal nadaljnji razvoj dogodkov, na katerega pa Kocbek ni mogel bistveno vplivati. Kocbek ni bil vodja najmočnejše slovenske stranke, ni imel po vsej slovenski deželi razpletene mreže političnih zaupnikov in kopice državnih poslancev, ni imel v rokah upravnega aparata v deželi, ne bank in zavarovalnih zavodov, ne mogočnih organizacij, katerih članstvo je šlo v stotisoče. Imel je samo majhno revijo in nekaj stotin mladih ljudi, ki so verjeli, da se resnici in narodu ne služi s frazami in celo z lažjo in z oportunistom, ampak s tem, da se stvarnosti gleda v obraz in da se probleme prizna, ne pa skriva. Če se je v Sloveniji zgodilo, kar se je zgodilo, zato ni bila krivda Edvarda Kocbeka, ampak tistih, ki z vsem mogočnim katoliškim političnim in organizacijskim aparatom niso vedeli kaj početi, ker niso imeli pred seboj ne cilja in ne idej. Edino njihovo gibalno je bil goli oportunizem. Naprtiti krivdo Kocbeku za vse, kar se je zgodilo, je isto kot priznati, da ves mogočni organizacijski aparat katoliške stranke v odločilnem hipu ni nič zalegel spričo par let prej napisanega Kocbekovega članka o Španiji, par pa je vendarle kar prenašna vera v politično moč tiskane besede v eni sami slovenski literarni reviji. In hkrati je to priznanje najhujše politične in voditeljske nesposobnosti voditeljev takratnega organiziranega uradnega političnega katoliškega tabora v Sloveniji.

Kocbek pa, kot vse kaže, ni danes prav nič pozabljen, saj se ga celo »Katoliški glas« in njemu sorodni tisk v Argentini in drugje tolikokrat na leto spomnita. Brezpomembnih ljudi bi gotovo ne napadala. Obratno, čisto dobro se zavedata, da je bil Kocbek s svojim gibanjem tisti, ki je rušil v najhujših dneh ugled slovenskega katolicizma v idejni konfrontaciji s komunizmom in ki tudi danes predstavlja tako v literaturi kot v življenju najboljšo, kar premore slovenski katolicizem, tisto, kar vzbuja spoštovanje tudi pri nasprotnikih. In namesto da bi člankar in »Katoliški glas« to priznala, se z naravnost nerazumljivo in že čisto anahronično totalitarno zagrizenostjo spravlja nanj. Če ne prizna »K. g.« niti katoličanom pravice, da svobodno izrazijo svoje mnenje, in jim tega ne more oprostiti niti za trideset let nazaj, četudi jim je ves razvoj dal prav, kako si torej predstavlja svobodno, demokratično, pluralistično družbo za katere zagovornika se verjetno ima?

Posledice vzgoje k nasilju

Iz Združenih držav poročajo zadnji čas o celi seriji strahotnih zločinov in rasnih nemirov. Neki človek je v Austinu v Teksasu ubil s puško 15 ljudi in jih nad 30 ranil. Neka ženska, ki je bila že v blaznici, pa je v spanju ubila moža in tri otroke, nato pa napravila samomor. Tudi pri rasnih nemirih vedno pogosteje uporabljajo strelno orožje.

Zdaj so začeli listi in politiki protestirati temu, da je tako lahko kupiti strelno orožje. Američani posedujejo trenutno nad 100 milijonov pušk in revolverjev. Nedvomno pa je ta strahotna serija zločinov in

nasilja tudi posledica neprestanega povečevanja nasilja v ameriškem mladinskem tisku, filmu in televiziji.

ZAKAJ JE V HRIBIH ZDRAV ZRAK?

Na gori Jungfrau v bavarskih Alpah je v višini 3457 m metereološka, tj. vremenslovsko opazovalnica, v kateri ugotavljajo zelo pičlo število bakterij, čeprav pride vsak dan tja zelo mnogo turistov. Z nadaljnimi podrobnimi poskusi so ugotovili, da sončni žarki v 3 urah zamorijo skoraj vsako bakterijo.

Tržaškega

Splošna stavka in nov načrt IRI

V torek se je v Trstu in po vsej pokrajini začela 48-urna splošna stavka, ki so jo proglasile vse tri sindikalne organizacije v znak protesta proti nameravani ukinitvi ladjedelnice Sv. Marka. Na Goldonijevem trgu je bilo veliko protestno zborovanje, na katerem so govorili trije sindikalni pokrajinski tajniki. Demonstranti so nato v sprevidu šli po glavnih mestnih ulicah. Ko so prišli v bližino radijske in televizijske palače, je nastal hujši incident. Skupina demonstrantov je začela metati kamne proti poslopju in pri tem razbila 15 velikih strop. Nastopili so orožniki, ki so z gumijevkami in puškinimi kopiti razgnali najbolj vroče demonstrante. Posredovali so tudi sindikalni voditelji, tako da je sprevod mogel redno nadaljevati svojo pot in se nato mirno razšel. Incident pred poslopjem radia in televizije je posledica dejstva, da italijanska televizija v svojih poročilih skoraj ne omenja tržaških problemov. Vedeti pa je treba, da to ni odvisno od tržaških

uradnikov, ki redno pošiljajo svoja poročila v Rim, a jih tu, kot vse kaže, redno mečejo v koš.

Splošna stavka je popolnoma paralizirala vse življenje v mestu in prizadela predvsem revnejše sloje, kajti drugi so povečini šli s svojimi prevoznimi sredstvi na izlete v Furlanijo ali Slovenijo.

Družba IRI, od katere je odvisna celotna italijanska ladjedelniška industrija, je medtem na pritisk tržaških političnih in upravnih krogov ter javnega mnjenja sestavila drug načrt za preureditev tega važnega gospodarskega sektorja. Načrt je predvideval združitev vseh državnih ladjedelniških industrijskih podjetij v eno samo veliko podjetje, katerega sedež, predsedništvo in ravnateljstvo bi bili v Trstu. Ladjedelnica Sv. Marka bi se združila s tržaškim arzenalom. Tu bi v glavnem skrbeli za popravila ladij. Ladjedelnica v Tržiču bi bila namenjena gradnji največjih ladij in vseh potniških ladij. V Trstu bi nadalje ustanovili tovarno Diesel motorjev, ki bi bila največja tovrstna tovarna v Evropi.

Genova je zmagala

S tem načrtom so se, kot kaže, strinjali tudi voditelji tržaških sredinsko-levih strank in sam ministrski svet v Rimu. V sredo pa se je iznenada razpočila bomba. Ko so v Genovi zvedeli za drug IRI-jev načrt, so planili kvišku najvišji tamkajšnji oblastniki, se odpeljali z letalom v Rim in dosegli, da je vlada odločila odobritev zadnjega načrta IRI-ja na september.

Vprašanje največje tržaške industrije je torej po zaslugi Genove ostalo na mrtvi točki. Bodočnost Trsta je še vedno zavita v meglo.

—0—

ODPRLI PROMETU 43 km AVTOCESTE

Minister za javna dela Mancini je v soboto, 30. julija, slovesno odprl za promet avtocesto Trst-Videm. Slovesnosti so se udeležili najvišji predstavniki državnih in deželni oblasti ter člani upravnega odbora družbe Autovie Venete, ki bo to važno prometno žilo upravljala. Njen predsednik dr.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

Candolini je v daljšem govoru orisal zgodovino družbe in njena prizadevanja, da bi bil Trst povezan z ostalim državnim ozemljem in drugimi srednjeevropskimi državami z modernimi prometnimi žilami.

Gradnja avtoceste Trst-Videm, ki se začne, kot znano, pri Moščenicah v bližini Stivana, je prvi del 150 km dolge avtoceste Trst-Benetke, katere večji del je danes že v gradnji. Glede na ženevsko konvencijo iz leta 1950 pomeni odprtje današnje ceste tu-

di pričetek uresničevanja dveh avtocest, od katerih bo prva vodila iz Rima, preko Vidma, Praga do Varšave, druga pa iz Trsta, preko Vidma, Avstrije, do Ščecina na Poljskem. Italijanske oblasti se dalje zavzemajo za gradnjo avtoceste, ki bi vodila skozi Gorico do Ljubljane in dalje do Zagreba in Beograda. V ta namen je že predviden odcep od pravkar odprte avtoceste pri kraju Villesse proti Gorici. Odvetnik Candolini je dalje dejal, da je 43 km ceste stalo nad 8 milijard lir.

Nekaj besed je na slovesnosti spregovoril tudi predsednik deželne vlade Berzanti, nato pa je povzel besedo minister Mancini, ki je poudaril pomen nove prometne žile in obenem spregovoril o ukrepih, ki jih je njegovo ministrstvo te dni sprejelo za varnost prometa na cestah. Preden je minister prerezal trak ob vhodu na avtocesto, jo je goriški nadškof blagoslovil. Razvil se je nato dolg sprevod avtomobilov, ki so v dobri pol uri prevozili vso novo cesto do Vidma, kjer je bil na tamkajšnjem županstvu sprejem.

Avtomobilisti morajo na avtocesti plačati cestnino, ki gre za progo Trst-Videm (za eno smer) od 150 lir za motorna kolesa in manjše avtomobile do 500 lir za tovornjake s prikolicami.

Beneška Slovenija

FESTIVAL V ČEDADU

V nedeljo je prišlo v Čedad na tisoče ljudi, da bi se udeležili vsakoletnih festivalskih prireditev v mestu in ob strugi Nadiže. Obiskovalci so se pa morali vsi razočarati vrniti, ker je deževno vreme prekrižalo vse načrte. Močno narastla reka je odnesla vse pripravljene brvi, svetlobno napeljavo, stojnice in plesišča. V nekaj minutah je splavalo po vodi vse, kar so prireditelji pripravili s težavo v več dnevih.

Prireditveni odbor se pa ni ustrašil ter je znova vse pripravil, kar je uničila nevihta. Festival je zopet napovedan za nedeljo in ponedeljek. Zaključil se bo z velikanskim umetnim ognjemetom, ki je postal prava posebnost teh prireditev.

Ovčja vas:

ROPARSKI NAPAD

Prejšnji teden se je pripetil v hiši trgovca Antona Oitzingerja roparski napad, ki ima dokaj čudno ozadje. V hišo, ki stoji ob cesti v Ovčjo vas, sta vdrla dva dobro oblečena mladeniča in sta napadla s pištolo in pestmi staro hišno pomočnico Terezo Rasch, ki je bila sama doma. Nato sta odprla železno blagajno — ključ je tičal, na nerazumljiv način v ključavnici — in sta odnesla 6 milijonov in pol denarja. Draguljev in starih kovancev precejšnje vrednosti se pa nista dotaknila. Oitzinger namreč trguje z vsemi mogočimi dragocnimi starinami. Njegovo hišo so neznanci napadli že leta 1948. Takrat je bil trgovec doma in je dobil tudi tri strele v prsno stran ter je na čudežen način ostal pri življenju.

Policija sumi, da so sobotni napad povzročili isti zlikovci. Služkinja Rasch, ki se nahaja zaradi udarcev po glavi v huminski bolnišnici, je roparje za silo opisala.

PREJELI SMO

Spoštovani gospod glavni urednik,

prebral sem uvodnik Vašega cenj. lista z dne 21. VII. in sem se zelo čudil, da ste članek v tej obliki objavili, pa še s takim naslovom. Oprostite mi, če Vam rečem, da tokrat niste zadeli. V članku so namreč trditve, ki po vsem, kar je bilo pisano in storjeno v svetu, da se ta nesrečna vojska konča, vzbujajo lahko še samo smeh. Saj je vendar že vsakemu otroku jasno, kdo je koga napadel in kdo mori ljudi, ki do te vojne sploh niso, da Amerika obstoja. Zdaj to dobro vedo in njih predsednik seveda uživa nad prelivanjem nedolžne krvi lastnih ljudi. Ali si lahko kaj takega mislite? Vi dobro veste in to je nesporna resnica, da so Vietnamci od vsega začetka pripravljeni na pogajanje, seveda ne z napadalcem v hiši. Naj se torej umakne, pa bo v nekaj urah mir. To je na vsem svetu vsakomur jasno in je tudi vsakomur jasno, da če bo zavoljo te vojne utrpelo človeštvo atomsko vojno, bo nosil pred zgodovino krivdo tisti, ki je vojno sprožil, ki je šibkejšega napadel in ki se iz prestižnih in dobičkanosnih vzrokov noče umakniti, dobro vedo, da ne more v svetu danes obveljati načelo, da lahko večja riba žre malo ribo, ki bi se morala v interesu vsega ribjega rodu pustiti enostavno požreti. Tako namreč misli pisec članka. Kdo je torej med obema vojskujočima se psihopat? In čigavo pamet je potrebno mobilizirati?

Ob koncu mi še dovolite, da Vam povem, da sem prav nedavno bil na zdravniškem pregledu in da so na osnovi preiskav ugotovili, da nisem psihopat.

S spoštovanjem

stalni bravec.

PRIPOMBA:

Nam je jasno, da je poklicala Američane v Južni Vietnam zakonita (s čimer ni rečeno, da demokratska) južnovietnamska vlada; da morijo ljudi na obeh straneh; da ameriški predsednik gotovo ne uživa nad prelivanjem nedolžne krvi lastnih ljudi (kako nedolžne, če so po Vašem sami Američani krivi te vojne?); in da tisti, kdor je realist, pač ne more pričakovati, da se bodo Američani umaknili iz Vietnama na Ho Si Minhovo zahtevo, ker bi to pomenilo zanje očiten poraz, in da je zato nesmiselno vztrajati pri tej zahtevi, saj to pomeni, da do pogajanj sploh ne more priti.

Vaše duševno zdravstveno zdravje pa je popolnoma Vaša zasebna stvar in nam niti na misel ne pride, da bi podvomili o njem. Tem manj, ker se niste podpisali in Vas torej ne poznamo.

Uredništvo

TURISTICNE PRIREDITVE

Pokrajinska turistična zveza je izdala spored za vrsto prireditev, ki bodo privabile tudi turiste v goriško pokrajino v mesecu avgustu in septembru.

Od 6. do 8. avgusta bodo v Gorici proslave ob 50-letnici zavzetja mesta, z mašami, polaganji vencev in umetnimi ognji. 8. avgusta bo tudi spominska nočna dirka kolesarjev. Za 28. avgust je razpisano peto slikarsko tekmovanje »ex tempore« v Števerjanu. Za 4. september se pripravlja velika vsakoletna ptičja razstava v občinskem parku. Sredi septembra pa bo v Krminu pokrajinska razstava grozdja in vina.

Ves mesec bo tudi odprta umetniška razstava slikarja Tominca ob stoletnici njegove smrti. Na sporedu je tudi vrsta lahko-atletskih tekem ter fotografska razstava treh Benečij z alpskim obeležjem.

JULIJSKO VREME

Julij se šteje običajno za najtoplejši mesec tudi na Goriškem. Šteli so ga za najboljši »počitniški« mesec, še bolj kot avgust. Letos je pa marsikomu prekrižal račune.

V prvi polovici je bilo vreme precej nestalno, vendar je prevladovala vročina. V drugi polovici so bile bolj pogoste poobla-

čitve z vmesnim deževjem. Dežmeri pa niso pokazali dosti več padavin kot v lanskem juliju. Nerodno za počitnikarje je bilo le to, da je vsak dan po malem deževalo; navadno ponoči. Zemlji je pa stalni dežek kar prav prišel, ker se je že precej sušila.

Pač pa je sorazmerno z drugimi leti padla temperatura, in sicer v Gorici povprečno za štiri stopinje. Samo 13. in 14. je kazal toplomer več kot 30 stopinj. Najbolj se je pa znižal 21. julija, ko je kazal le 11 stopinj, neobičajno za najtoplejši mesec v letu. Vendar pa je bilo nebo dosti bolj zastrto z oblaki na severu, medtem ko so se v obmorskih krajih kopali v dovolj sončnih dnevih.

Bolj kot julij, pa zanima vse druga polovica počitnic v avgustu. Vremenoslovci napovedujejo, da bo bolj vroč kot julij, čeprav kaže pratika nekaj deževnih dni pred Velikim šmarnom. Na splošno pa kaže na ugodno vreme tudi za tiste, ki se hočejo spočiti v gorskih krajih.

ZA VARNO VOŽNJO

Spričo avgustovih počitnic in vedno večjega prometa je zasnovalo ministrstvo javnih del velikopotezno akcijo za cestno varnost. V dnevih okoli Velikega šmarna se bo pomnožilo število prometnih stražnikov in letelih patrol. Po vseh krajih so nalepljeni lepaki, ki s primernimi gesli opozarjajo vozače na previdnost zlasti pri prehitovanju. Obenem delijo po mestu tudi letake v raznih jezikih s podobno vsebino. Omeniti pa je potrebno, da dela Gorica tudi v tem pogledu izjemo. Letaki so natisnjeni, razen v italijanščini, še v angleščini, nemščini in v francoščini. V slovenščini jih pa zamašiš in vendar prihaja v Gorico vedno več avtomobilov iz Slovenije. Že iz vljudnosti do vseh tujih turistov brez izjeme bi morala oblast, ki skrbi za varnost, poskrbeti tudi za letake v jeziku naroda, ki živi ob meji.

DRUŠTVENI IZLET

Slovensko planinsko društvo bo priredilo v nedeljo, 21. avgusta, enodnevni družinski izlet z avtobusom na Bled in peš skozi sotesko Vintgar. Pot bo peljala skozi Ljubljano.

Odhod avtobusa iz Gorice na Travniku je določen za šesto uro zjutraj. Povratek bo približno ob 23. uri. Vožnja stane za člane 1600 lir. Za hrano skrbi vsak zase. Vpisovanje za izlet traja pri odborniku Košuti, ulica Mameli 8, do srede 17. avgusta.

Iz Dola:

KJE JE NAŠ PONOS?

Prejeli smo nekaj vrstic od rodoljuba s spodnjega Krasa, s katerim se stinjam tudi mi. Dopsnik pravi:

Po naših vaseh in vasicah, ne le na spodnjem Krasu, marveč tudi po krajih južne goriške okolice, se vedno bolj nadaljuje propadanje narodne zavesti. Ne mislim tu na kak napet nacionalizem ali na nasprotovanje pametnemu sožitju z državljani druge narodnosti, temveč na tisto zavednost, ki jo mora vsakdo vsaj delček občutiti, da pripada k svoji narodnostni skupini. In ta zgineva po naših vaseh. Obstajajo določeni kraji in vasi, ki so imele še pred leti izrazito domače lice, danes pa ne več.

Iz Goriške

Za tako obnašanje naših ljudi najdemo več vzrokov. Predvsem še vedno nerazumljiv hlapčevski odnos do oseb drugih narodnosti. Če pride tujec tudi v veliko družbo naših domačinov, začno kar vsi govoriti v njegovem jeziku, čeprav bi za vljudnost zadostovalo, da se pogovarjajo z njim v njegovem jeziku le bliže sedeči, ne pa celotno slovensko omizje med seboj v tujem jeziku — zaradi enega.

Poudarjamo tudi, da bi bilo dobro in pravilno, da bi se vsak nedomačin, ki se naseli v naših vaseh, navadil našega jezika. Svojega maternega naj se le drži, nikakor naj pa ne zahteva, da bo vsa vas zaradi njega svojega zatajila.

Velikanska in vnebovpijoča krivda, da se spreminja domači značaj naših vasi, leži tudi na tistih starih, ki pošiljajo svoje otroke v druge in ne v slovenske šole, ki so prav tako državno priznane. Kdaj bo prenehalo to sramotno samoponižanje, katero obsojajo tudi poštteni sodržavljani druge narodnosti?

Med našimi družinami se je ukoreninila žal tudi tretja razvada, da dajejo svojim otrokom tuja krstna imena namesto domače zvenečih. Tudi to ni potrebno in staveš ne sili k temu noben matični urad. Če bomo na take načine nadaljevali samoraznarodovanje, se ne bomo smeli čuditi, da bomo podlaga vsaki péti, ki bo po nas hodila.

Pevma:

FARNI PRAZNIK

V nedeljo smo obhajali farni praznik svetice Ane. Zaradi slabega vremena se pa niso mogle cerkvene slovesnosti izvršiti, kakor druga leta, ko nam je dež prizanesel. Župljani so okrasili ceste, koder gre procesija, kot po navadi. Že po prvem evangeliju na prostem se je moral spreved raziti zaradi plohe. Slovesnosti, katere je vodil g. Jurak, so se nadaljevale v cerkvi.

To pot se je odlikoval tudi cerkveni zbor, ki je ubrano prepeval pod vodstvom organista Valentinčiča. Zbor je okrepilo tudi nekaj požrtvovalnih prejšnjih pevk, ki so prišle pomagat, kar se je poznalo posebno pri altih in sopranih.

Štmaver:

MAJHEN OPOMIN

To pot ne bomo pisali novic iz naših podsabotinskih zaselkov. Naslovili bomo le majhen opomin na nekatere domače fante, ki so pa le izjeme.

Skupina izletnikov in izletnic nam sporoča o njih obnašanju. Šli so v Štmaver na sprehod in so hoteli obenem obiskati svoje znanke na Gropajšču. Ker niso znali za pot, so vprašali tri mladeniče, ki so se na zunaj prav prijazno obnašali, naj jim pokažejo smer do tja. Pokazali so pot, a nalašč prav narobe; tisto, ki pelje pod vrh Sabotina. Izletniki so hodili, hodili, a ko niso našli nobene hiše, so se nevoljni vrnili. Srečali so zopet tiste tri mladeniče, kakih 17 let kažejo, ki so se prav porogljivo smejali. Pot do iskanega zaselka so pa tujci vseeno našli. Pokazala sta jim jo dva prijazna vojaka, ki prav gotovo nista iz teh krajev, a sta bolj vljudna kot tisti trije domači fantje.

- Hanalsha dolina

Neme:

STARA KORENINA

V Nemah je obhajal pred nekaj tedni stotiletnico rojstva najstarejši prebivavec dežele Jakum Ceschia. On je tudi edini Furlan, ki se je rodil leta 1863, še takrat, ko je Avstrija vladala nad Benečijo. Videl je torej precej burne zgodovine, ki je šla mimo teh krajev. Učakal je, ne v veliko veselje, kar tri velike vojne. Pa ga le niso strle. Stari Jakob pravi, da se mora zahvaliti za tako visoko starost svojemu posebnemu zdravilu. Na tiho pove, da je to kozarček ali dva pristnega žganja že zgodaj zjutraj. Pa ne tistega navadnega, marveč takega, kakršnega zna samo on pripraviti in ki je najboljša na svetu. Imel je namreč več kot pol stoletja lastno žganjarno, ki je slovela daleč naokrog. Njegove kapljice so pa skrivnost, ki mu bo nemara podaljšala življenje še do četrte vojne. Te pa, pravi, ne mara več čakati.

LADINSKI KONGRES

V sredo se je zaključil V. ladinski kongres, pri katerem so sodelovali znanstveniki, ki se bavijo z raziskovanjem jezika in starožitnosti treh ladinskih skupin. Kongres se je vršil pod okriljem furlanskega filološkega društva in je imel namen preiskovati ter ugotoviti jezikovno samobitnost ladinskih skupin.

Od Slovencev se je udeležil kongresa naš kraški rojak profesor Milko Matičetov, višji znanstveni sodelavec pri slovenski Akademiji znanosti. Na zborovanjih je bil deležen posebne pozornosti zaradi pogostega strokovnega posega v razprave. Med drugimi je tudi on prejel v dar posebno zbirko ladinskih ljudskih pesmi.

Udeleženci kongresa so imeli poslovnili večer v Tricesimu, kjer jim je zapel znani kvartet »Stella alpina« več furlanskih in ladinskih pesmi.

Prihodnji ladinski kongres bo v Coiro v ladinski Švici.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Hrup okrog Mihajlova

V Jugoslaviji je nenadno izbruhnila nova »zadeva Mihajlov«. Mihajlo Mihajlov, ki je po starših ruskega porekla, živi pa na Hrvaškem, je namreč razposlal pred časom mnogim uglednim pisateljem in kulturnim delavcem po vsej Jugoslaviji vabila na sestanek, ki naj bi bil od 10. do 13. avgusta v Zadru, kjer stanuje. Na sestanku naj bi se pomenili o ustanovitvi nove »neodvisne, demokratične, socialistične, ideološko-politične in socialno-politične« revije, ki naj bi postala pobudnica novega socialno-demokratskega političnega gibanja; to pa bi temeljilo na sedanjih jugoslovanskih zakonih in ustavi.

Ob koncu preteklega tedna pa je javil dopisnik ameriške agencije AP, Boris Bošković, iz Beograda, da je Mihajlo Mihajlov sam potrdil, da je v četrtek dopoldne policija natančno preiskala njegovo stanovanje v Zadru. Policija je ostala v njegovem stanovanju tri ure in pregledovala njegove zapiske in članke. Mihajlov sam je tudi naznanil, da mu niso sporočili nikake obtožbe, vendar pa da ga je policija obvestila, da spada ta hišna preiskava k novemu ugotavljanju, če ni morda odgovoren za »širjenje lažnih novic«. Mihajlov sam tudi meni, da je preiskava v zvezi z napovedanim sestankom njegovih prijateljev in sodelavcev nove revije, katero misli izdajati. Kljub preiskavi je Mihajlov zatrdil, da namerava nadaljevati z uredništvom svojega načrta.

Politični opazovalci v Beogradu pa so mnenja — kot je javil omenjeni dopisnik ameriške agencije AP — da je prav malo možnosti, da bi Mihajlov s tem svojim načrtom uspel. Teoretično bi mu bilo po sedanji ustavi in zakonodaji sicer možno izdajati revijo, toda vprašanje je, če se mu bo posrečilo zbrati dovolj finančnih sredstev za njeno izdajanje. Poleg tega bo težko našel tiskarno, ki bi mu jo tiskala, glede na to, da so oblasti s svojo preiskavo jasno pokazale, da so nasprotne njegovi pobudi.

Se mnogo manj je po mnenju dopisnika agencije AP možnosti, da bi Mihajlov lahko ustanovil novo stranko, čeprav socialistično ali socialno-demokratsko. Predsednik Tito je šele pred kratkim v nekem intervjuju jasno povedal, da poleg komunistične stranke vsaj še za dolgo časa v Jugoslaviji ne bo mesta za druga politična gibanja.

Toda Mihajlov, ki je bil, kot znano, lani obsojen zaradi svojih reportaž iz Moskve, v katerih je trdil, da je bil Stalin tisti, ki si je prvi izmislil koncentracijska taborišča, je — kot vse kaže — trdno odločen izdajati lastno revijo, k čemu ga je verjetno pripravilo to, da ni našel kake druge revije, ki bi bila pripravljena tiskati njegove razprave in članke. V tem je podoben vsem drugim mladim pisateljem in ideologom, ki jih želja po objavljanju in uveljavljanju kar razganja. Zato namerava izdajati — kot je slišati — svojo revijo šapirografirano v štiri tisoč izvodih. S tem bi se izognil težavam s tiskarno. K sodelovanju pri njej je povabil tudi nekatere ugledne slovenske pisatelje.

V petek pa so poklicali Mihajla Mihajlova na sodišče v Zadru, kjer so ga zasliševali od enih do štirih popoldne. Vendar ga niso ničesar obtožili. Verjetno je šlo za ugotavljanje, če so njegove nenavadne pobude v skladu z zakoni.

S tem pa se zadeva ni končala. V sredo tega tedna je namreč prinesel znani zagrebški tednik »Vjesnik u srijedu« (Vestnik v sredo) dolg in zelo

oster članek proti Mihajlovu, ki obsega celo stran lista. Obtožil ga je, da je »orodje zahodnih reakcionarjev v njihovi propagandni gonji proti Jugoslaviji«. Nič absurdnega ni — piše ta zagrebški list — če si predstavljamo, da lahko izkoristijo zahodni reakcionarji Mihajlova v veliki propagandni igri za druge pobude, npr. da bi ga spravili v nasprotje z našimi zakoni, da bi potem lahko naznanili svetu: Poglejte, takšna je jugoslovanska socialistična demokracija! Zdi se nam — nadaljuje list — da so bile gotove priprave v tem smislu že napravljene: to je aktivnost samega Mihajlova in njegova hrupna propaganda s pomočjo njegovih zahodnih pokroviteljev, ki vedno bolj in vedno bolj nesramno postavljata potrpljenje naše družbe na preizkušnjo. Člankar tudi trdi, da je Mihajlov »protikomunističen shizofrenik« in da je postal »orodje v propagandni bitki proti svetovnemu uveljavljanju socializma«. Po člankarjevem mnenju služijo ideje Mihajlova samo zahodnim reakcionarjem. Dalje trdi list, da je morda posvetil preveč prostora »tej shizofrenični lutki«, vendar pa da je vredno opozoriti na poskuse svetovnih reakcionarnih sil, da bi nevtralizirale vpliv Jugoslavije na socialistično akcijo v sodobnem svetu. »Intenzivnost sil, ki se trudijo, da bi to preprečile, predstavlja za nas najboljši simptom našega uspeha pri gradnji resnično demokratične in socialno-humanistične družbe«, piše »Vjesnik u srijedu«.

Kot se zdi, se Mihajlov tudi zavzema za ideje Milovana Djilasa, ki je zdaj zaprt, ker je bil obsojen, da je izdal neke državne tajnosti s knjigo, ki jo je objavil na Zahodu. Djilasova ideja, ki je Mihajlovu posebno pri srcu je menda tista o večstrankarskem — ali točneje: o dvostrankarskem sistemu. »Vjesnik u srijedu« pa označuje ideolo-

gijo Mihajlova za »zmedeno zmes antifasizma, religiozne mistike, večstrankarskega sistema zahodnega tipa in rasnega aristokratizma« ter pravi, da mu ni najti kaj enakega v Jugoslaviji. Dolži ga, da je »ekspONENT reakcionarnega tiska in vohun svetovnih protikomunističnih sil« ter da se je dal izkoristiti protikomunistični in protijugoslovanski gonji.

Za tiste, ki opazujemo zadevo od zunaj, se zdi, da nikakor ni vredna tolikega hrupa, ker je očitno, da gre za literarnega in ideološkega zanesenjaka, sicer drznega in tudi po svoje simpatičnega, zaradi njegovega mladostnega idealizma, vendar pa zelo nerealističnega. Mihajlov kot človek ruskega pokolenja, ki ni globlje zakoreninjen v nobenem jugoslovanskem narodu, gre enako, kakor je hotel iti tudi Djilas, mimo konkretne stvarnosti jugoslovanskih nacionalnih kultur in hoče nekako vsejugoslovansko revijo in politično akcijo, ki bi bila nujna, tudi v primeru, da bi bila dovoljena, omejena samo na tanko intelektualno plast. S tem teoretiziranjem pa se Mihajlov trga od jugoslovanske stvarnosti in njenih resničnih problemov. Tudi njegova religioznost temelji, kot je svoj čas sam omenil v neki svoji spomenici, predvsem na raznih modnih krščanskih avtorjih in najbrž ni izraz notranje nuje, ker drugače bi bila ponižnejša in bi se mu ne bilo treba sklicevati na take pisateljske avtoritete. Priznati pa je treba, da zna Mihajlov prav spretno igrati na strune inozemske publicistike, ki išče senzacije, in to daje njegovim pobudam neke namišljene dimenzije, ki jih v resnici ni in jih po trezni presoji ne more biti, hkrati pa jim jemlje resnost. Medtem ko tuji tisk skoro ne omeni resnih in realističnih pobud, ki izhajajo iz intelektualnih in političnih središč pri posameznih jugoslovanskih narodih — tako je npr. skoro popolnoma prezrl vsa mlada, kritično pisateljsko in intelektualno generacijo in ni nam znana niti ena sama tuja antologija takih pisateljev, ki so realistično in kritično zavzeli stališče do jugoslovanske družbe pa zganja resnično velik hrup z nekoliko neuravnovesnim zanesenjakom iz Zadra, ki bi hotel biti za vsako ceno mučenec.

Slikarska tekma v Piranu

6. in 7. avgusta bo v Piranu prva »ex-tempore« slikarska tekma. To bo verjetno sploh prva taka umetniška tekma v Sloveniji in v vsej Jugoslaviji. Pobudo zanjo je dal tržaški slikar Lojze Spacal, ki si je tudi največ prizadeval zanjo. Prireditve se bo lahko udeležil vsak umetnik ne glede na narodnost in državljanstvo. Mestna galerija v Piranu, ki tekmo organizira, je izdala lepe prijavnice za slikarje, ki se nameravajo tega tekmovanja udeležiti. Iz njih je razvidno, da se bo tekmovalo od 6. do 17. ure. Priglasitev in žigovanje platen bo v Mestni galeriji v Piranu 6. avgusta od 12. do 20. ure in 7. avgusta od 6. do 10. ure. Vsak udeleženec lahko prijavi po dve platni. Izbira formata, tehnike in stila je prosta. Pač pa morajo umetniki obvezno slikati piranske motive. Izgotovljena dela je treba predložiti Mestni galeriji v Piranu v nedeljo, 7. avgusta, do 17. ure. Na zadnji strani vsakega dela mora biti označeno ime umetnika, njegov naslov, naslov dela in cena. Razsodišče bo izbralo najboljša dela in bo priredilo razstavo, ki bo odprta od 7. do 21. avgusta. Uradno po jo bodo odprli 7. avgusta ob 21. uri. Razsodišče bo podelilo tudi tri odkupne nagrade. Prva znaša 3000 novih dinarjev, druga 2000 in tretja tisoč. Poleg tega bodo podeljene še odkupne nagrade podjetij in ustanov. Razsodišče sestavljajo slikarji Lojze Spacal, Nikolaj Omerza in Mire Cetin.

Ta pobuda bo nedvomno vzbudila veliko zanimanje med slikarji na slovenski obali in v Trstu, verjetno pa tudi drugje v Sloveniji, zlasti glede na to, da je za Slovenijo novost.

ITALIJANSKA DRAMSKA GLEDALIŠČA SO SI OPOMOGLA

Posvetovalna komisija za gledališče v Rimu je objavila podatke, ki kažejo, da so imela dramska gledališča v Italiji lani dobre dohodke. Na vstopninah je bilo plačanih tri milijarde in pet in pol milijonov lir. V primerjavi s sezono 1963-64, so se povečali kosmati dohodki dramskih gledališč za 36 odstotkov, v primerjavi z lansko sezono pa za več kot 80 milijonov lir.

Vse kaže, da so si dramska gledališča opomogla v veliki meri na račun premagane gospodarske krize, delno pa zaradi dviganja kulturne ravni prebivalstva.

FABIANIJEVA RAZSTAVA V LJUBLJANI

V narodni galeriji v Ljubljani so pred kratkim odprli spominsko razstavo pokojnega goriškega arhitekta Maksa Fabianija. Razstava obsega njegove izvirne načrte, skice in fotografije Fabianovih glavnih stvaritev ter razno dokumentarno gradivo, pa tudi njegove publikacije. Namen razstave je osvetliti veliki prispevek tega goriškega mojstra k razvoju moderne arhitekture.

V Ljubljani je Fabiani ustvaril med drugim znano Bambergovo hišo.

„CIVILTA' CATTOLICA“ o sporazumu med Vatikanom in Jugoslavijo

Te dni je izšla nova številka revije »Civiltà cattolica«. To je vodilna katoliška revija v Italiji. Na uvodnem mestu prinaša članek o sedanjem stanju katolicizma v Italiji. V članku je zlasti poudarjeno, da mnogokje v Italiji dušno pastirstvo še ni prilagojeno potrebam novega časa. To je vzrok slabega verskega življenja in verskih kriz. Članek se zaključuje s predlogi o tem, kaj bi bilo treba storiti za prenovitev katolicizma v Italiji.

Drugi prispevki obravnavajo problem vprašanja zdravega družinskega življenja, umetnost in tehniko na beneški umetnosti bienali in Craveri-

jevo knjigo o Kristusovem življenju, katero kritik Martini zelo negativno oceni, češ da je avtor premalo upošteval zgodovinske vire. Premalo pa pozna tudi zgodovinsko, versko in kulturno okolje, v katerem je Jezus živel in učil. Po kritiki-mnenju Craverijeve knjiga »Vita di Gesù« niti ne doseže ravni prave kulture in ne pomeni zato nikakega znanstvenega prispevka k študiju Jezusovega časa, okolja in nauka.

Ta številka revije »Civiltà cattolica« prinaša tudi pregled nad prvimi odmevi in komentarji k beograjskemu sporazumu med Vatikanom in jugoslovansko vlado.

V Assisi bodo priredili v zvezi s bližnjim 24. tečajem krščanskih študij pod naslovom »Človekova usoda in pričakovanje« razstavo dveh znanih umetnikov, ki iskreno in duhovno poglobljeno izražata človeško trpljenje, večno usodo človeka. To sta kipar Virginio Ciminaghi in slikar Trento Longaretti.

V svojem stanovanju v kraju Järna pri Stockholmu je umrl švedski pisatelj in filmski producent Lars Görling. Letos februarja je bil v neki cestni nesreči hudo ranjen. Najbolj znan je postal pred dvema letoma s svojo knjigo »491«, po kateri je posnel tudi film.

GOSPODARSTVO

Zahteve živinorejcev

Statistika daje zanimivo podobo italijanske živinoreje. Ob koncu l. 1958 je štela italijanska govedoreja nekaj nad 9 milijonov glav. Leta 1959 se je število govedo dvignilo na 400.000, leta 1960 še za nadaljnjih 400.000, tako da se je precej hitro bližalo številki 10 milijonov in so računali, da bo ta številka leta 1961 že presežena. Namesto tega pa je začelo število goved padati in je padalo še vse v letu 1964 ter se je znižalo za par stotisoč glav pod 9 milijonov, tako da je padlo od svojega viška ob koncu leta 1960 za cel milijon glav. Proizvodnja mesa pa je padla kar za eno četr-

tinjo. Ob koncu l. 1964 se je ta težnja spet spremenila in govedoreja se je začela popravljati. Tako je šlo še vso prvo polovico tekočega leta. Sedaj pa se slišijo skoraj same pritožbe: Cene živini padajo, cene mesu pa ne. Zato naj vlada intervenira. Italijanski živinorejci ne morejo svoje živine prodati, med tem pa se živina in meso uvažata. Zato naj vlada uvoz živine in mesa prepreči ter naj pri SET-u doseže, da se bo zvišala uvozna carina iz tretjih držav, to je tistih, ki niso včlanjene v EGS (Evropski gospodarski skupnosti).

Živinorejci poudarjajo, da je živinoreja v krizi tudi zaradi tega, ker so se plače uslužbencev zelo dvignile, cena mleku pa je padla. Nadalje se pritožujejo proti previsokim cenam krmskega žita, to je ovsu, ječmenu in rži, ne pa korusu, katere tudi sami mnogo pridelajo.

V Italiji sedaj mnogo razpravljajo o določitvi stalnih cen za vse kmetijske pridelke, kar edino vodi do zadovoljivega stanja v kmetijstvu.

BRESKVE Z OKUSOM PO REPI

Če hranimo dozorele breskve v hladilniku, izgubijo počasi svoj aromatični okus in končno dobijo prazen in dolgočasen okus po repi. Enak okus pa imajo tudi breskve, ki so zrastle na namakanem ozemlju: so lepe in debele, a brez okusa oziroma imajo prazen okus.

Takih breskev je mnogo na trgu v Gorici, še več pa v Trstu. Vse take breskve pripeljejo na ta dva trga iz Emilije (Ferrare), lahko pa tudi od bliže, iz Furlanije. Lastniki ali prekupčevalci teh breskev se dobro zavedajo, da niso njih breskve toliko vredne, da niso tako okusne, kot so tiste iz Brd in iz ožje goriške in tržaške okolice, zato ponujajo svoje breskve kot »pesche del Collio« ali še najrajši kot »pesche di San Floriano«. To pa je navadna sleparija, ker zapelje kupca, potrošnika, ki gleda na lepoto sadu. Doma pa se izkaže, da dotična breskev naznačenih krajev še videla ni in da ima okus po navadni repi.

Zastopniki gojiteljev breskev v gričevnatih legah bi morali protestirati proti takim prodajam. Kot je v veljavi zakon za zaščito žlahtnih vin in njih porekla, tako bi moral enak zakon veljati tudi za sadje.

Praščerejci iščejo italijanskega prašiča

Leta 1963 so računali, da je vsa italijanska praščerejska proizvodnja vredna nekako 200 milijard lir. Ugotovili so, da v Italiji redijo povprečno 10 prašičev na 100 prebivalcev, medtem ko jih v Franciji redijo še enkrat toliko oziroma 20 na 100 prebivalcev, v Nemčiji 38 in na Danskem celo 110. Potrošnja praščevine znaša v Italiji na glavo 5,5 kg ali 17,5% potrošnje vsega mesa (33 kg), medtem ko znaša v Franciji 31% od 73,5 kg, v Nemčiji pa 53,2% od 60 kg, kolikor znaša celotna nemška potrošnja mesa.

Najbolj je razvita praščereja v pokrajini Lombardiji, kjer so l. 1963 našli 1.061.000

prašičev, razdeljenih na 5 lombardskih pokrajin. Med temi je praščereja najbolj razvita v pokrajini Mantova, kjer so našli v istem letu okoli 402.000 prašičev ali 104 prašiče na vsakih 100 prebivalcev, kar po gestoti skoraj dosega danski rekord. Tako razvita praščereja pa je v pokrajini Mantova zato mogoča, ker je tam močno razvita tudi govedoreja, ki dobavlja mlekar- nam oziroma sirarnam (izdelujejo sir za ribanje) obilne množine mleka. Čim več mleka pa imajo sirarne na razpolago, tem več je sirotke in zato se lahko redi tudi več prašičev. Računajo, da potrebujejo za vzrejo enega prašiča povprečno sirotke od 1.000 kg mleka. Seveda dobivajo prašiči poleg sirotke tudi drugo krmo, a sirotka je temelj. Celotno krmljenje prašičev je izvedeno na točni in večkrat preizkušani znanstveni podlagi.

In kaj je z »italijanskim prašičem«? Ta bi moral biti zgoden, da se bo hitro razvijal, in pa mesnat za proizvodnjo gnjati — pršutov in salam. Takega prašiča skušajo vzgojiti marsikje, a največ poskusov so začeli v pokrajini Mantova. Največ obetajo križanci Landrace x Large White, ki postavljenemu cilju mnogo bolj ustrezajo kot križanci Large x White x Landrace. Kot smo dejali, pa še ni izrečena zadnja beseda.

OBVESTILO CVETLIČARJEM TRŽAŠKE POKRAJINE

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča cvetličarjem, da lahko predložijo v času od 4. do 20. avgusta prošnjo za 50 odstotkov prispevka pri nakupu odbranih čebulic tulipanov holandskega izvora. Naročiti je treba najmanj 500 čebulic.

Prošnje, napisane na kolkovanem papirju za 400 lir, je treba oddati od 9. do 12. ure na sedežu pokrajinskega kmetijskega nadzorništva v Ulici Ghega, št. 6/I. Ob naročilu morajo cvetličarji plačati na račun 20 lir za vsako čebulico, razliko pa bodo poravnali, ko bodo čebulice prejeli.

Mravlje proti prelcem

V naših krajih in tudi drugod povzroča borov prelec zelo občutno škodo na boru, drugod jo povzročajo drugi prelici na iglavcih sploh, zopet drugod jo povzročajo tudi na listovcih. Med temi so zlasti probkovi hrasti, iz katerih skorje dobivamo probkovino-plutovino-zamaške in podobno. Zelo hud sovražnik prelcov pa so mravlje, zlasti pasma Rufus. Mati narava je to mravljo opremila s takimi pripravami za sprejemanje hrane, da mora uživati samo meso, posebno tečne pa so ji ličinke prelcov.

Zavod za kmetijsko žužkoslovje (entomologija) na vseučilišču v Pavii je v zvezi z gozdno upravo ugotovil, da je v Evropi nad zemljo vsaj en milijon do en meter visokih mravljišč, zgrajenih iz igel iglavcev, v katerih živi vsaj 300 milijard mravelj delavk pasme Rufus. To ogromno število mravelj je sposobno uničiti na leto do 15 milijonov kg škodljivcev.

Ne smemo misliti, da so te številke plod kakšnih zanesenjaških možganov, ker je zelo mnogo znanstvenikov, ki proučujejo mravlje Rufus. Znanih je nad 400 debelih

razprav o tej vrsti mravelj, in na univerzi v Würzburgu v Schwarzwald, je posebna vseučiliška stolica samo za proučevanje mravelj zlasti pa pasme Rufus, ki ohranjujejo lepi in mogočni schwarzwald (Črni gozd). Na mravljo Rufus upajo tudi gojitelji gozdov probkovega hrasta na Sardiniji in zato jo hočejo razširiti tudi tam, a jo morajo prej aklimatizirati, to je prilagoditi novemu, sardinskemu okolju. To pa gre precej težko, ker mravlja Rufus živi navadno v nadmorski višini od 1.000 do 2.000 m, medtem ko bi morala živeti na Sardiniji skoraj ob morju, kjer so največji gozdovi probkovi hrastov. — Je pa še druga težkoča. Rekli smo že, da si delajo mravlje Rufus mravljišča iz igel iglavcev, a na Sardiniji bi si jih morale delati iz listov probkovega hrasta.

Bodočnost bo pokazala če bodo ta stremjenja kronana z uspehom. Zaradi aklimatizacije mravelj Rufus na Sardiniji so jih pripeljali tja v sodih, kamor so preložili celo mravljišče — z zgradbo in mravljami vred. Poskus traja že 3 leta.

Spomini iz prve svetovne vojne

■■■ II ■■■ BRUSILOVA OFENZIVA SPOMLADI 1916 ■■■■ Inž. J. R. ■■■■

Ker pa je bilo še zgodaj in je stalo sonce še precej visoko, nas je kakih 20 iz barake odšlo na menažni travnik — recimo samo pogledat — saj smo vsi za isti dan že dobili menažo. Če pa bi se nudila ugodna prilika, da lahko še enkrat dobimo, bomo z veseljem vzeli vse, kar dajo. Zato pa smo tudi imeli menažke pri sebi.

Travniki ni bil niti do police poln. Držali smo se skupaj. Nekaj časa smo valovali naprej in nazaj, a zdelo se nam je, da se zelo hitro bližamo kotlom. Najbrž nismo valovali niti eno uro, ko nas je močan val zanesel blizu kotlov. Valovanje je prenehalo za nas, malo smo se odpočili in kmalu dobili menažo: polno menažko ješprenja, kruh, 2 kocki sladkorja in malo čaja za 5 mož. »Mein Liebchen, was willst du noch mehr? (Ljubica moja, kaj hočeš še več?) bi bil najrajši zapel. Topel ješprenj je izborno zdravilo za okrevajoče črevesje, lačen nisem, v rezervi pa imam dva kosa kruha, 4 kocke sladkorja in malo čaja. Zavriskal bi, seveda, če bi že bil pri močeh, a še nisem. Pa bom!

Za barako je bila napeljana voda, ki je tekla v dolgo korito. Umil sem se in zasedel svoje mesto blizu Slovakov. Vedel sem, da imajo uši, a tudi jaz nisem brez njih. Kako so se ponoči parile in križale madžarsko-slovaške z demogelarskimi, nisem ne videl, ne občutil, bil sem pretruden in sem kmalu zaspal.

Zgodaj drugo jutro, najbrž okoli 7. ure, je prišel v barako češki tolmač s plavordečim trakom na rokavu in vprašal, če je v baraki kakšen dijak, učitelj, sploh kakšen človek z več kot ljudsko šolo. Če je kdo,

naj vzame vse svoje stvari in naj mu sledi. Trije taki smo bili. Nekoliko hudo mi je bilo ločiti se od nekaterih, posebno od Pavleta in Furlana Tortula. Ker je češki pomočnik bil že v nekaterih barakah, se nas je zunaj nabralo kakšnih dvajset. Vdih nas je v neko novo barako, kjer smo našli že večjo skupino. Rekli so nam, da bomo sedaj v tisti baraki do našega odhoda in da nas bo vedno peljal eden od njih okoli 10. ure dopoldne in ob 6. uri popoldne h kotlom. S tem se je moje stanje znatnoboljšalo. Sestavili so seznam vseh, ki smo bili v baraki. Med nami so bili profesorji, odvetniki in sploh pripadniki raznih inteligentnih poklicev. Po menažo smo hodili v vrstah, ob prej javljenih urah. Bilo nam je kar dobro.

Zlasti pa nam je bilo dobro zato, ker smo zopet prišli nekoliko v stik z zunanjim svetom. Večino nas je zanimalo, kako daleč so prodrle Brusilove čete. Novice v tem oziru so bile pičle in nejasne. Jasno je bilo le to, da je število ujetnikov raslo, saj smo videli, kako je vsako uro prispel v taborišče kak nov transport. Drugi pa so odpadali. Če pa nismo zvedeli mnogo novega glede premikanja front, pa je bilo — vsaj za mene — mnogo boljše ... ono drugo. Kaj? Nekemu češkemu pomočniku s plavordečim trakom na rokavu se je namreč zareklo, da se smatra za češkega vojaka in da se je češka vojska v Kijevu začela organizirati kot samostojna enota, dočim so bili Čehi prej v srbski vojski. Ta da se pa zbira v Odesi. Ni mi bilo vse na mah jasno, a dobre prijeme za nadaljnje razmišljanje in poizvedovanje sem le imel.

Češka vojska v Rusiji, v Kijevu: to pomeni, da morajo biti rekruti češki in slovaški ujetniki in prebežniki ... Srbska vojska v Odesi? Kakšna vojska? To morajo biti zopet jugoslovanski ali slovenski, hrvaški in srbski ujetniki in prebežniki iz Avstroogrske. Iskal sem priložnost, da bi izvedel kaj več, pa je nisem našel. Opazil pa sem, da se zelo mnogi bojijo, da ne bili zapleteni v kakšno špijonstvo. Zato je bilo malo medsebojnega zaupanja. — Na vsak način je bilo zelo zanimivo, kar sem iztaknil. Bil sem prepričan, da si bom v par dneh že na jasnem.

Slovo od Darnice - Kijeva

V novi baraki sem spal samo eno noč. Drugo jutro, ko sem ravno pospravil kos kruha s čajem, je prišel isti češki tolmač, ki nas je prejšnji dan preselil v to barako. V roki je imel list z nekim imenom, katerega pa ni znal pravilno prebrati. Šele ko sem pogledal na list, sem videl, da gre za mojo osebo. Tolmač mi pravi, naj poberem svoje stvari in grem z njim. V baraki sem imel le površna poznanstva in zato slovo ni bilo sentimentalno. Tolmač me je vodil k pisarnam in me pustil v neki predsobi, on pa je vstopil, da prijavi moj prihod. Prav kmalu so se pojavili pred menoj češki tolmač, neki ruski častnik in majhen gospod v temnosivi civilni obleki z baskovsko kapo na glavi. Ta me francosko vpraša če ga razumem, in odgovoril sem, da ga bom razumel, če bo govoril počasi. Nadaljnje vprašanje je bilo, katere jezike znam. Odgovoril sem: slovenski, nemški, italijanski, nekaj francoščine, malo angleščine, srbski ali hrvaško še dovolj dobro, malo češko, v šoli pa da sem se učil e latinsko in grško, a ta dva jezika zelo slabo obvladam. Vsi trije so kar izbuljeno gledali. (Dalje)

3 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Zelo veliko besed v skandinavskih jezikih — v norveščini in danščini, ki sta si kot jezika zelo blizu, in v švedščini — je bolj podobnih slovenskim besedam istega pomena kakor pa istopomenske nemške besede, četudi smo Slovenci že nad poldrugo tisočletje neposredni sosedje nemško govoreče etnične skupine. Logično bi bilo zato ravno obratno, namreč da bi bil naš besedni zaklad bolj podoben nemškemu kakor skandinavskemu. Kot primer sorodstva med slovenskim in skandinavskim besednim zakladom, ki se kaže predvsem v korenih besed, naj navedem samo očitne podobnosti, ki jih najdemo pod eno samo slučajno izbrano črko v majhnem priročnem norveško-nemškem in nemško-norveškem slovarju, ki ima samo okrog 170 strani norveško-nemškega dela (Langenscheidts Universal-Wörterbuch, 1934). Bravci naj nam oprostite ta jezikoslovni vložek, toda glede na to, da le malokdo med Slovenci dobro zna kak skandinavski jezik in da je tudi malo takih, ki bi bili kdaj dalje časa brskali po besednjaku kaknega skandinavskega jezika, se nam zdi potrebno, da navedemo tu sorodne besede, ki smo jih našli pod — kot rečeno — slučajno izbrano črko S. Izbrali pa smo samo take besede, ki so v norveščini sorodnejše slovenščini kakor besede z istim pomenom v nemščini in jih zato Slovenci nismo mogli dobiti iz nemščine. (Pri tem pa je treba seveda upoštevati različni pravopis norveščine in slovenščine in dej-

stvo, da je prišlo v teku časa — ali morda že pri prevzemanju besed iz enega jezika v drugega — do zvočnega prilagajanja in celo do zamenjavanja zlogov, kakor ga tudi sicer poznamo v slovenščini, npr. preobrazbo besede bučela v čebela):

Sadel-sedlo (nem. Sattel, v oklepaju je navedena vedno nemška beseda istega pomena); sag-žaga (Säge), saks-škarje (Schere), kalle-klicati (rufen), siriss-čriček (Grille), sirs-sirk? (Kattun), sist-zadnji (letzer), sitre-tre-sti (zittern), sitte-sedeti (sitzen), skadeškoda (Schaden), skigard-o-grada (Lattenzaun), skje-žlica (Löffel), skog-gozd (Wald), skorpe-skorja (Kruste), skjele-škiliti (schien), skjemme-iznakaziti, šema! (entstellen, verunstalten), skjenk-dar, šenk! (Geschenk), skjev-po-ševen (schiefe, schräg), skjorte-srajca (Hemd), skjaer-čer (Riff), skjaere-sraka (Elster), skjör-krhljiv (brüchig), skjört-krilo (Rock), skli-sklizniti, zdrsniti (glitschen), skokk-kup, skup! (Menge, Haufen), skolle-se-žgati (verbrühen), skralle-klopoteč (Scharre), skrape-škrabljati (kratzen), skrap-škraba, šara (Trödel), skrat-krohot, (Gelächter), skravle-klopoteč, čvekati (plaudern, plappern), skremse-strašilo (Vogelscheuche, Schreckbild), skr'n-skrinja (Schrein), skrub-praska (Schramme, Streifwunde), skryt-kr'čanje (Geschrei), skro-krevljati (schräg gehen), skron-sklanjati se (sich neigen), skubbe-suvati (stossen), skule-šk'iti (scheel blicken), skumre-mračiti se (dämmern), skum-

ring-mrak (Dämmerung), skvaldre-čvekati (plappern), skvulpe-pljuscati (plätschern), skygge-senca (Schatten), skyldfolk-žlahta (Verwandte), skylle-splakniti (spülen), slapp-slab, šibak, izčrpan (schlapp), sleip-spolzko (schlupfrig), slekt-žlahta, sorodstvo, družina (Verwandte), slett-žleht, hudoben (schlecht), slev-žlica, (kuhalnica) (Kochlöffel), slikke-lizati (lecken), slippe-spustiti (loslassen), slu-zvit (schlau), slubre-srebat (schlürfen), sluk-prepad, zle-teti v prepad (Schlund, Absturz), slurk-po-žirek (Schluck), slör-šlar, tenčica (Schleier), smadre-zmleti, zdrobiti (zermalmen, zerschmettern), smedeposmehovati se (schmähen), smerte-bolečina, »smrt (Schmerz), smil-smehljati se (lächeln), smiske-na-smešiti se (schmunzeln), smug-smukati se, »šmugel«, tihotapstvo, skrivna trgovina (Schleichhandel), smugle-šmuglati, tihotapiti (Schmuggelei), smule-malo (Brocken, Bissen), smussig-zamazan (schmutzig), smuttxe-smukniti (Schlupfloch), smyge-iz-mikati se, plaziti se (streifen), smöre-šmirati, mazati na kruh itd. (schmutzig), smutte-smukniti (Schlupfchen), sne-sneg, snežiti (Schnee), snebre-snežni breg, ledenik (Gletscher), snerk-smetana, (Haut, der Mich), snike-plaziti se zahrbtno, vznik, od zadaj (Schleichen, schmarotzen), snikmord-zahrbtni umor, vznik (Meuchelmord), snor-žnora, vrv (Schnur, Leine), snorke-smrčati (schnarchen), sol-so (l)nce (Sonne), sold-sito (Sieb), sopp-goba (Pilz), sort-skrb (Sorge), sot-saje (Russ), sovne-zasniti, zaspati (einschlafen). (Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Velika angleška zmaga

Največja nogometna prireditev na svetu se je v soboto končala s povsem zasluženim zmago močne angleške reprezentance, ki je v odločilni tekmi in po izredno naporni igri prepričljivo porazila Zahodno Nemčijo z izidom 4-2.

Z uspehi Anglije, Nemčije in tudi Sovjetske zveze se je na letošnjem prvenstvu uveljavil »atletski« nogomet. Počasna južnoameriška igra, ki sloni na stilu, na driblingih ter na lepoti nežnih podajanj, se je preživela ter na Angleškem bila neizbežno porazena. Velik neuspeh je dosegla tudi igra, ki pretirano sloni na znani verižni obrambi. Ekipe, ki hočejo igrati atletski nogomet, morajo biti enovite in elastične ter imeti izredno vzdržljive nogometaše. Enajstotica mora biti čvrsta v obrambi in hkrati učinkovita v napadu. Branilci ne mirujejo, temveč se stalno spuščajo v napad, da pomagajo napadavcem. Kadar se mora ekipa braniti, nazadujejo vsi napadavci. Da je mogoča ta koordinacija, morajo biti igralci vedno v polni moči in neprestano tekati gor in dol po igrišču. Igra se polagoma razširja, in to po zaslugi branilcev, ker je pot po sredini vedno bolj zaprta. Obramba ni pretirana, kot v Italiji ali v Švici, igra v napadu ni več improvizirana, čeprav je iniciativa posameznikov večinsko dovoljena.

Angleži so vseskozi tako igrali in zato so tudi osvojili svetovno prvenstvo. Ramsey je igralce neverjetno dobro pripravil. Ekipa ima le štiri vrhunske nogometaše, ki so: vratar Banks, branilca John Charlton in Moore ter napadavec Bobby Charlton. Toda vsi ostali so neverjetno požrtvovalni in vzdržljivi. Ball, Peters, Hunt in Hurst so neprestano tekali zdaj v napad in zdaj v obrambo; isto bi lahko rekli o Cohenu, Wilsonu, Stilesu in Mooru, ki je bil kapetan ekipe ter najboljši igralec ekipe. Brata Charltona pa sta koordinirala igro obrambe in napada. Ramsey je vsem znal vlitati voljo do končne zmage, ker je dobro vedel, da kdor ni prepričan v to, redkokdaj zmaga. Angleži so vseskozi bili prepričani, da so najboljši na svetu in so si res osvojili Rimetov pokal. Povedati moramo, da je bila njihova igra odločna, hitra in trda, toda vedno korektna (le Stiles je včasih grobo igral). Ramsey se je odpovedal raznim »zvezdam«, da je ustvaril enovito ekipo z zelo enostavno (toda učinkovito) igro.

Anglija si je osvojila prvenstvo z naslednjo postavo (v oklepaju število igranih tekem): Banks (6); Cohen (6); Wilson (6); Stiles (6); J. Charlton (6); Moore (6); Ball (4); Hurst (3); B. Charlton (6); Hunt (6) in Peters (5). Igrali so še naslednji nogometaši: Greaves (3); Paine (1); Callaghan (1) in Connelly (1). Nastopili niso:

KONČNA LESTVICA

(Uradna le za prve štiri ekipe)

1. ANGLIJA	6	5-1-0	11-3
2. NEMCIJA	6	4-1-1	15-6
3. PORTUGALSKA	6	5-0-1	17-8
4. SOVJETSKA ZVEZA	6	4-0-2	10-6
5. Argentina	4	2-1-1	4-2
6. Madžarska	4	2-0-2	8-7
7. Koreja	4	1-1-2	5-9
8. Urugvaj	4	1-2-1	2-5
9. Italija	3	1-0-2	2-2
10. Španija	3	1-0-2	4-5
11. Brazilija	3	1-0-2	4-6
12. Mehika	3	0-2-1	1-3
13. Francija	3	0-1-2	2-5
13. Čile	3	0-1-2	2-5
15. Bolgarija	3	0-0-3	1-8
16. Švica	3	0-0-3	1-9

Springett, Benetti, Armfield, Byrne Flowers, Hunter in Eastham. Za Anglijo so zabili gole: Hurst 4 (tri gole je zabil v finalni tekmi!), Hunt in Bobby Charlton 3 ter Peters 1.

Tudi Nemci so igrali kot Angleži s postavo 4-2-4, ki se je spreminjala pogostoma v 4-3-3. Bili so enakovredni angleški ekipi ter si zasluženo osvojili drugo mesto. Odlično je igral Beckenbauer, ki predstavlja presenečenje letošnjega svetovnega prvenstva; zabil je tudi štiri gole. Uspešen je bil tudi Haller (6 golov); pohvale

ZLATA KNJIGA SVETOVNIH PRVAKOV

1930 v Urugvaju	URUGVAJ
1934 v Italiji	ITALIJA
1938 v Franciji	ITALIJA
1950 v Braziliji	URUGVAJ
1954 v Švici	NEMCIJA
1958 na Švedskem	BRAZILIJA
1962 v Čilu	BRAZILIJA
1966 v Angliji	ANGLIJA

vredna je bila tudi igra Seclera (2), Helda (1) in Overatha.

Ko smo že pri atletskem nogometu, moramo omeniti četrto mesto Sovjetske zveze, ki predstavlja zanjo pomemben uspeh. Sovjeti niso bili preveč prodorni in njihova igra je nekam preveč naivna. Obramba, z Jašinom na čelu, je bila kar dobra, sibkejši pa je bil napad. Pohvaliti moramo naslednje igralce: Voronina, Saba, Danilova in Ponomareva, ter napadavce: Porkujana (4 gole), Malafeeva (3) in Cislenska (2).

Zakaj so Angleži zmagali

V soboto je bila zadnja, finalna tekma svetovnega nogometnega prvenstva. Za naslov svetovnega prvaka sta se spopadli moštvi Anglije in Zahodne Nemčije. Ves — recimo: nogometni — svet je napeto pričakoval, če se bo Nemcem posrečilo premagati Angleže in si osvojiti ta želeni naslov. Priložnost je bila velika in se jim je naravnost ponujala. Nemčija je — kot znano — enkrat že bila svetovni prvak v nogometu in sicer leta 1954, ko je v finalni tekmi premagala odlično Madžarsko. Tudi zdaj je večina nogometnega občinstva — vsaj na evropski celinii — pripisovala več možnosti za uspeh Nemcem, ki so bili atletsko verjetno najmočnejše moštvo na svetovnem prvenstvu, poleg tega pa imajo tudi zelo dobro, moderno nogometno tehniko, so nagli, odločni, prisebni in zelo dobro igrajo z žogo. Odlikuje jih tudi dinamična igra dolgih diagonalnih pasov, tako da so v hipu lahko prenesli igro iz obrambe prav pred nasprotnikova vrata. Telesno so utrjeni in se jim ni bilo treba bati trdih trčenj z nasprotniki.

Vendar so pravi poznavanci nogometa, četudi je bila takih manjšina, dajali angleškemu moštvu več upanja. Angleško moštvo se je ves čas prvenstva odlikovalo s svojo visoko tekmovalno moralno in vzdržljivostjo. Vse do zadnje tekme ni nikdar briljiralo, ni dajalo »špektakla«, kot se temu pravi, zmagovalo je toliko, kolikor je bilo potrebno. Toda vrhunska in stalna kvaliteta angleškega nogometa je prišla do izraza v zadnjih dveh tekmah, v igri s Portugalci in z Nemci. Tu se je pokazalo, da imajo tako Portugalci kakor Nemci sicer odlične posameznike — ne da bi bilo s tem rečeno, da je ostalo moštvo zgolj povprečno — Angleži pa so kot celota iz-

Vprašanje zase tvorijo Portugalci, ki so uspešno branili latinski nogomet. Njihova igra je bila neverjetno široka, čeprav prepočasna. Eusebio ter visoki Torres sta vseskozi predstavljala za vse veliko nevarnost. Eusebio je skupno zabil devet golov in je s tem najuspešnejši nogometaš letošnjega svetovnega prvenstva; drugo mesto je osvojil Nemeec Haller, ki je šestkrat stresel nasprotnikovo mrežo. Portugalska je porazila Bolgarijo, Madžarsko, Brazilijo, Korejo ter Sovjetsko zvezo; klonila je le pred Angleži, malo zaradi utrujenosti in malo po krivdi vratarja.

Od ostalih evropskih držav moramo omeniti mlado, toda zelo vibrano Madžarsko, ki bo čez nekaj let glavni kandidat za končni uspeh. Albert Farkaš, Rakoši, Bene in Meszoly so odlični igralci. Zelo slabo so se odrezale Španija, Bolgarija, Francija, Švica in posebno Italija.

Velik neuspeh je zabeležila Južna Amerika. Brazilija, Mehika in Čile so takoj odpadle, Argentina in Urugvaj pa sta izgubila srečanje v četrtini finala. Bivši svetovni prvaki so se preživeli. Feola in Amaral nista uspela sestaviti vigrane ekipe, čeprav imata na razpolago neverjeno število dobrih igralcev. Brazilijanci morajo potrpežljivo čakati, da se rodi kak novi Didi, Pepe, Zagallo, Zito ali pa popolnoma reorganizirati svojo igro. Najboljše so se odrezali Argentinci, ki so se nekoliko modernizirali po zaslugi trenerja Lorenza, ki je preživel nekaj let v Italiji. Argentina je porazila Španijo in Švico, zaigrala neodločeno z Nemčijo ter izgubila s tesnim izidom (0-1) tekmo proti Angležem. Pohvale vreden je bil nastop branilca Marzolinija in Perfuma ter napadavca Artima, ki je zabil tri gole. Urugvajci so mislili le na obrambo, Čile je razočaral, Mehika pa je še prešibka; vsekakor bodo Mehikanci čez štiri leta trd oreh za vse ekipe.

Prijetno presenečenje predstavlja Koreja, ki se je oprijela atletskega nogometa in s tem žela precejšnje uspehe.

Najboljši nogometaš tekmovanja je bil Anglež Moore (8,3 točk), sledijo: Becken J. Charlton, Urugvajec Rocha, Nemeec Beckenbauer, Nemeec Haller, Portugalac Eusebio ter Rus Voronin. Najboljša enajstotica bi bila tako sestavljena: Banks (Anglija); Marzolini (Argentina) in Wilson (Anglija); Beckenbauer (Nemčija) J. Charlton (Anglija) in Moore (Anglija); Haller (Nemčija), Eusebio (Portugalska), B. Charlton (Anglija), Pele (Brazilija) in Simoes (Portugalska). Druga ekipa bi bila naslednja: Jašin (SZ); Cohen (Anglija) in Ponomarev (SZ); Meszoly (Madžarska), Schulz Nemčija in Voronin (SZ); Bene (Madžarska), Hurst (Anglija), Artime (Argentina), Rocha (Urugvaj) in Porkujan (SZ).

redni, ne da bi se jim bilo treba zanašati na posamezne »zvezde«. Zmagali so kljub temu, da so morali pustiti enega svojih najboljših igralcev na tribuni, ker je bil poškodovan (Greaves). Pokazali so, da je tudi v nogometu, kot povsod drugje, kjer se je treba biti, zelo veliko — in morda največ odvisno od poguma, vzdržljivosti in dobrih živcev. V tem pogledu so dali Angleži na tem prvenstvu pravo lekcijo svetovnemu nogometu. Borili so se, kolikor so največ mogli, in to dobesedno do zadnje sekunde, saj so prav v zadnjih sekundah zabili v finalni tekmi z Nemci svoj četrti gol.

Tekma je bila dramatična in lepa, četudi za oko ni dosegla tistih dramatičnih viškov kot npr. tekma med Madžarsko in Brazilijo. Obe moštvi sta igrali korektno in sta dali iz sebe vse, kar sta mogli. Seveda je bilo nekaj odvisno tudi od sreče, kot v vsaki tekmi, saj drugače bi šport veliko izgubil na svoji mikavnosti, ker bi se dali vsi rezultati takorekoč izračunati naprej zgolj na statističnih podatkih o moči obeh moštev. Tako pa sta v finalni tekmi trčili skupaj moštvi, ki sta si bili enakovredni tako po svojem znanju kakor tudi po svoji bojni vnemi. Nemci so se silovito vrgli v boj, toda Angleži so jim takoj od začetka enakovredno parirali in boj je naglo valovil sem in tja po igrišču, v užitek na stotine milijonov gledavcev, ki so po vsem svetu preko televizije sledili razvoju dogodkov na Wembleyskem stadionu, po zaslugi ameriškega umetnega satelita za telekomunikacije. Lahko se reče, da je bila angleška zmaga popolnoma zaslužena in da je zmagovalo tisto moštvo, ki je bilo kot celota kvalitetno najbolj homogeno. Nekaj pa je seveda pripomoglo tudi to, da je igralo doma.

Lažnivi KLJUKEC

PO BÜRGERJU — RIŠE: BORUT PEČAR

Besedilo
prevedla in priredila:
OLGA RATEJ

1. Zivel je nekoč nemški baron, ki je imel tako dolgo ime, da si človek prej jezik polomi, preden ga izgovori. Takole se je pisal: Karl Friedrich Hieronimus von Münchhausen. Ker pa so ga že od nekdaj imenovali za »največjega lažnivca na svetu«, mu bomo tudi mi na kratko in po domače rekli Lažnivi kljukec. S tem ga kajpada ne mislimo žaliti, saj mož ni lagal kar tako, ampak je imel le bujno domišljijo, kakor bi temu danes rekli.

Zivel je torej Lažnivi kljukec pred dvesto leti in je mnogo potoval. Vedeti moramo, da tedaj še ni bilo vlakov in parnikov, pa se je potovalo s konjem in z jadrnico. Potovanja so potemtakem dolgo trajala in so bila tudi nevarna. Popotnik je doživel ču-da reči in ljudje, ki so ostajali doma za zapečkom, so komaj čakali, da se je vrnil. Kaj ne bi, ko pa še ni bilo časopisov, ki bi pisali o tujih deželah, da o radiu in televiziji ne govorimo. Lažnivi kljukec, ki se je bil bojeval proti Turkom in je lovil po ruskih hostah, pa je znal tako imenitno pripovedovati, da ljudje lastnim ušesom niso verjeli. Vendar so se delali, ko da mu vse do pike verjamejo, in so ga vedno znova prosili, naj jim še kaj pove. Pa jim je ustregel.

2. Ob dolgih zimskih večerih, ko so se gostje zbrali okrog njegove peči, je Lažnivi kljukec pripovedoval svoje zgode in nezgode. Če jih je zmanjkalo, si je izmislil nove ali pa starim kaj pridal. Bilo je tako zabavno poslušati ga. Casa je imel na pretek. Potem ko je dal slovo ruski službi in šel v pokoj, je starost preživljal na svojem gradu Bodenwerderju na Nemškem. Vsa sreča, da je bil med njegovimi poslušalci tudi mlad mož po imenu Raspe, drugače bi se dogodivščine pozabile in — mi bi bili prikrajšani za užitek.

Mladi Raspe je moral čez leto in dan zaradi nekih nerodnosti zbežati na Angleško. Tam mu je zmanjkalo denarja pa je na kratko popisal napete pustolovščine Lažnivega kljukca. To je bilo v letu 1785 in še istega leta je moral tiskar natisniti petero izdaj, tako so se bukvice ljudem priljubile. Zanje je slišal tudi nemški pesnik Bürger, bil je profesor v Göttingenu, pa je vesele zgodbe razširil in presadil v svoj jezik. Po njegovi zaslugi šele je Lažnivi kljukec postal slaven povsod in je še danes. Ljudje so celo dolgo imeli Bürgerja za prvega avtorja, ne pa Lažnivega kljukca samega, ampak to naposled ni važno. Zdaj, dragi mladi bralci, pa pogledimo, kaj vse se je možu čudnega pripetilo!

